

SKAITYMAS – 1

V.Šnurė

Valterio išgelbėjimas

Mes tada nuomojom baldais apstatytą kambarį. Teisybę pasakius, tai turėjom iš jo seniai išsikelti; pinigų, kuriuos tėvas uždirbdavo muziejuje darydamas iškamšas, vos užtekdavo maistui. Bet jis sutvarkė šeimininkei salone lokeną, už dyką viską padarė, ir todėl ji mums kai ką atleisdavo. Tiktai Frydos negalėjo pakęsti; mat Fryda buvo netekusi darbo ir beveik visą laiką sėdėjo namie; bet pagaliau juk ne dėl savo kaltės.

Be to, dabar labai daug kas neturėjo darbo, beveik visi tėvo draugai, tarkim. Dauguma jų užsiiminėjo žūkle; ne pagal profesiją, žinoma, o iš noro valgyti. Per dienas stovėdavo prie Šprės ir spoksodavo į vandenį. Kartais mes irgi ten stovėdavom ir žiūrėdavom, kaip jie spokso.

Trečiadieniais jie visi susirinkdavo darbo biržoj. Tėvas irgi ateidavo; jam buvo įgrisę be perstojo kimšti į negyvus žvėris dirbtinę vilną ir už tai gauti tiktai markę aštuoniasdešimt penkis pfenigius. Visi mėgo tėvą. Tiktai vieno nesuprasdavo: kodėl jis visada taip labai gina Valterį. Valteriui, sakydavo jie, ne visi namie.

Bet tėvas tvirtindavo, kad už Valterį nėra normalesnio žmogaus; mudviem su Fryda irgi taip atrodė. Juk kuo jis kaltas, kad jo tokios didelės rankos su kojom ir tokia maža galva. Be to, Valteris visą laiką būdavo labai liūdnas; jam vis dingojos, kad tuoj tuoj bus pasaulio pabaiga, o taip rūpėjo dar pagyventi.

Sykį darbo biržoj kilo didelis sujudimas, ir visi plūdo Valterį. Vienai batų parduotuvei prireikė reklamuotojo, ir iš maždaug keturiasdešimties kandidatų buvo pasirinktas kaip tik Valteris. Mes ilgai spėliojom, kaip čia Valteriui taip pasisekė; bet tiktai per atsitiktinumą tėvas viską suprato – sutikęs Valterį tarnyboj.

Jis atrodęs kaip lokys, pasakojo tėvas; pažinti jį galėjai tiktai iš didžiausių kojų. Mat tos parduotuvės herbe buvo lokys, ir jiems kilo idėja ką nors aprengti lokena ir paleisti su skydu ant nugaros per miestą. Niekas, pasakojo Valteris, ir jo balse aiškiai buvo justis pasitenkinimas, tam tikslui geriau netiko kaip jis su savo nerangia eisena, mažyte galva ir pernelyg didelėm rankom ir kojom.

Kiti toli gražu taip nesidžiaugė Valterio laime. Jie sakė, kad tai skandalas; jeigu jau vaikštai pasivertęs lokiu, tai privalai ir lokio galvą turėti; o Valteris teturėjo triušio galvą, ir tai tik geriausiu atveju.

– Pavydas, – sakė tėvas, – grynas pavydas.

Valteris buvo išdirbęs jau dvi savaites, kai jį sykį sutikom. Aš padėjau Frydai ieškoti darbo, ir mudu įsinorėjom gerti. Kai įėjom į kavinę po atviru dangum, Valteris kaip tik nusivožė lokio galvą ir užsisakė bokalą šviesaus.

Mes prisėdom prie jo, ir Fryda paklausė, ar nesunku visą laiką vaikščioti su tokiu kailiu.

Kas taip, tai taip, atsakė Valteris; bet viską atperkas pasitikėjimas, kurį per tai įgijęs.

Jis iš tikro buvo kažkoks pasikeitęs. Neatrodė toks baugštus kaip anksčiau ir, matyt, nebe taip labai bijojo pasaulio pabaigos.

Jis išgėrė savo alų ir susimokėjo. Paskui užsidėjo lokio galvą ir linktelėjo mums, ir pamatėm jį nerangiai išvėžlinant į gatvę; tikras lokys, tiktai skydas ant nugaros mažumėlę trikdė.

Tėvas puikiai suprato Valterį.

– Tas kostiumas, – pasakė jis, – gražina jam pasitikėjimą savim.

– Dieve šventas, – tarė Fryda, – kad tiktai jo neatleistų.

– Aha, – pritarė tėvas, – tai būtų baisus smūgis, tada jam būtų dar sunkiau.

Kiti toli gražu taip gerai nesuprato Valterio; jie ir nenorėjo suprasti. Priešingai, sakė, kad dabar jis pučiašis; pasisekimas jam susukęs galvą, reikėtų tam tuščiagalviui pasipūteliui gerai įkrėsti, nes su kai kuriais jau net nesisveikinas.

– Pabandytumėt jūs sveikintis su tokiu apdaru! – užriko ant jų tėvas.

Bet jie nesidavė perkalbami. Valterį, girdi, reikėtų atvesti į protą, ir viskas.

Ir tėvas dar labiau saugojo Valterį negu visada. Bet juk negalėjo jis paskui jį sekioti; ir šit vieną dieną jiems vis dėlto pavyko prieiti prie Valterio.

Buvo vakaras; Fryda vėl visą dieną ieškojo darbo, ir aš, kaip visada, ją lydėjau, nes kai kuriose vietose daro gerą įspūdį, jeigu ateini su mažu vaiku. Mes kaip tik stovėjom priešais vitriną ir žiūrėjom į išdėliotus produktus, tik staiga per gatvę perbėgo keli tėvo draugai.

Fryda pirma juos pamatė.

– Klausyk, – tarė ji, – jie nušvilpė Valterio galvą! Pažiūrėk, kur ją dės!

Aš tuojau nudūmiau jiems iš paskos. Syki pamečiau iš akių, mat galvoj be perstojo sukosi Valteris, širdis neramiai daužėsi, ir tai trukdė sekti. Bet už kelių gatvių vėl pamačiau; nutaisė abejingas minas, jie leidosi prie Šprės, ir staiga tas, kuris nešė galvą, pasistiebė ir tėsė ją į vandenį.

Aš maniau, kad širdis sustos iš siaubo; norėjau šaukti, bet neįstengiau, tiktai žiūrėjau į vandenį, kur paniro galva. Paskui nuslinkau atgal.

Fryda ėjo man priešais.

– Na? – paklausė susijaudinusi.

Aš pasakiau, kas atsitiko.

– Ak tu varge, – tarė ji, – o Valteris sėdi sode kavinėj ir nedrįsta išeiti į gatvę.

Aš ėmiau žliumbti; man nėjo iš galvos, ką buvo sakęs tėvas.

– Tai niekšai! – pasakė Fryda. – Tai prakeikti niekšai! Liaukis žliumbęs! – užriko ant manęs. – Klausyk, – tarė paskui, – tu dabar eik pas Valterį ir pasakyk, kaip viskas yra, tegu jis dar trupučiuką pasėdi, o aš per tą laiką nueisiu namo ir nupjausiu galvą šeiminkės lokiui.

Man ta jos idėja pasirodė nuostabi; Frydai, beje, visada kildavo nuostabių idėjų.

Valteris jau buvo baigęs gerti. Jis tūnojo lokenoj kaip koks sukriošęs kūdikis, sukaustytas riterio šarvais. Aš pasakiau, ką mes sumanėm, ir nulėkiau namo.

Fryda jau dirbo; šeiminkė, laimei, buvo išėjusi į kiną. Kailis buvo toks kietas, kad mes atšipinom beveik visus virtuvinius peilius, bet galų gale vis dėlto nupjovėm galvą. Ji buvo ne tokia jau sunki, kvėpėjo naftalinu ir buvo prikimšta senų laikraščių. Ištraukėm juos, ir galva ištuštėjo, o pro pravirą snukį galėjai puikiausiai matyti.

Fryda pasakė, kad pirma reikia sudeginti popierius. Mes įkišom galvą į maišą, aš užsiverčiau jį ant pečių ir iškūriau.

Valteris buvo nulindęs į tolimiausią kavinės kampą; ačiū dievui, jo tenai dar niekas nebuvo aptikęs.

Aš ištraukiau galvą, ir mes pabandėm, kaip tinka.

Kai Valteris užsimovė ją ant kepurės, tai tiko be priekaištų. Tiktai galvos nevalia buvo purtyti; bet Valteris nuo to seniai buvo atpratęs.

Mes dar valandėlę palaukėm, gal pasirodys koks nors tėvo draugas, paskui Valteris pakilo ir nerangiai išvėžlino į gatvę; tikras lokys, tiktai skydas ant nugaros truputį trikdė.

Kai parėjau namo, Fryda jau buvo viską papasakojusi tėvui. Bet jis ant mūsų nepyko; pasakė, kad būtų lygiai taip pasielgęs.

Mes labai apsidžiaugėm; dabar viskas priklausė nuo to, ką pasakys šeiminkė, o patys nutarėm apsimesti kuo didesniais kvailiais.

Apie devintą ji pagaliau parsirado, ir mes išgirdom girgžtelint duris; kuri laiką buvo taip tylu, kad mums jau net nejauku pradėjo darytis.

Tėvas pasakė:

– Taip būna; jai net į galvą neateina, kad nuo kailio staiga galėtų dingti galva.

Mums kaip tik šitaip spėliojant, sutilindžiavo skambutis. Tą pačią akimirką nuaidėjo šiurpus klyksmas, nuklapsejo netvirti žingsniai, durys užsitrenkė, ir vėl įsigalėjo tyla.

Po kurio laiko atgavom žadą. Tada išėjom pažiūrėti.

Priešais duris stovėjo būrys vaikų. O priešaky jų – Valteris; jis buvo su savo lokio kostiumu ir kaip tik ėmėsi galvą.

– Fu, – pasakė nutraukęs, – vis dėlto trupučiuką spaudžia. Kas šeimininkei dabar pasidarė?
Negi išgąsdinau?
– Nieko baisaus, – atsakė Fryda ir nusišnypštė, – neimk į galvą.
– Šiaip ar taip, – tarė Valteris, – galva puiki. Ar galiu ją kol kas pasilaikyti?
– Taip, – lėtai ištarė tėvas, – manau, kad kol kas gali.
Tada suėjom vidun ir ėmėm krauti daiktus.

1. Kas pasakoja istoriją?

- A Fryda.
- B Berniukas.
- C Tėvas.
- D Valteris.

2. Kodėl šeima galėjo gyventi išnuomotame kambaryje?

- A Todėl, kad dėl visuotinio nedarbo šeimininkė negalėjo rasti kitų nuomininkų.
- B Todėl, kad netekusi darbo Fryda padėdavo šeimininkei.
- C Todėl, kad šeima buvo sumokėjusi nuomą iš anksto.
- D Todėl, kad tėvas veltui išdirbo žvėries kailį.

3. Nurodyk dvi priežastis, kodėl žmonės laikė Valterį keistuoliu?

1) _____

2) _____

4. Kodėl reklamuotoju buvo pasirinktas Valteris?

- A Todėl, kad jis seniausiai laukė darbo biržoje.
- B Todėl, kad jis buvo savotiško kūno sudėjimo.
- C Todėl, kad jis turėjo lokio kailį ir galvą.
- D Tai nutiko visiškai atsitiktinai.

5. Kodėl ne visi džiaugėsi Valterio sėkme?

- A Nes gailėjo Valterio.
- B Nes pavydėjo Valteriui.
- C Nes Valteris išpuiko.
- D Nes nebegalėjo matytis su Valteriu.

6. Kaip ir kodėl pasikeitė Valteris?

Kol nedirbo, Valteris buvo _____,

nes _____.

Gavęs darbą, Valteris _____,

nes _____.

7. Kaip supratai tėvo žodžius, kad kostiumas grąžina Valteriui pasitikėjimą?

8. Ko labiausiai bijojo tėvas ir Fryda?

- A Kad Valteris nepervargtų.
- B Kad Valteris neišpuiktų.
- C Kad Valterio neatleistų iš darbo.
- D Kad Valteriui nenusibostų darbas.

9. Kodėl tėvas saugojo darbą gavusį Valterį?

- A Nes Valteris to pats paprašė.
- B Nes tokį darbą gavo darbo biržoje.
- C Nes to labai norėjo jo sūnus ir Fryda.
- D Nes iš kalbų suprato, kad yra norinčių jį nuskriausti.

10.1. Kaip jautėsi Valteris, kai iš jo atėmė lokio galvą?

10.2. Išrašyk sakinį, kuriuo vaizdžiai nusakyta Valterio savijauta po to, kai iš jo atėmė lokio galvą.

11. Kodėl berniukas taip skaudžiai išgyvena dėl nuskandintos lokio galvos?

- A Jam labai gaila nuskandintos lokio galvos.
- B Bijo, kad jam nepriekaištautų tėvas ir Fryda.
- C Bijo, kad juos išvarys iš nuomojamo kambario.
- D Nuogaštuoja, kad tas įvykis gali sugniuždyti Valterį.

12. Ką sumanė padaryti Fryda, kad padėtų Valteriui?

13. Apsakymo pabaigoje rašoma, kad šeima nuėjo krauti daiktų. Paaiškink, kodėl jie taip elgiasi.

14. Nuo ko buvo išgelbėtas Valteris?

- A** Nuo nedarbo.
- B** Nuo nemalonumų darbe.
- C** Nuo puikybės.
- D** Nuo skausmingų išgyvenimų.

VERTINIMO INSTRUKCIJA – 1

Klausimai su pasirenkamaisiais atsakymais

Klausimo numeris	1	2	4	5	8	9	11	14
Teisingas atsakymas	B	D	B	B	C	D	D	D

Atvirojo atsakymo klausimai

3 klausimas. Nurodykite dvi priežastis, kodėl žmonės laikė Valterį keistuoliu?

<i>Taškų sk.</i>	<i>Aprašymas</i>	<i>Pavyzdys</i>
2	Atsakyme nurodytos abi priežastys, aiškiai atskirti fizinis ir psichologinis aspektai.	<i>Nes jis buvo savito kūno sudėjimo Nes jis nuolat liūdėjo dėl pasaulio pabaigos.</i>
1	Atsakyme nurodyta viena priežastis interpretuojama kaip du skirtingi aspektai.	<i>Nes jo galva buvo maža; Nes jo kojos ir rankos buvo didelės.</i>
1	Atsakyme nurodyta 1 priežastis	
0	Atsakyme nurodytos netinkamos priežastys	<i>Nes jis buvo apsirengęs lokio kailiu; Nes jis sugalvojo reklamą ir pan.</i>
0	Neatsakinėta.	

6 klausimas. Kaip ir kodėl pasikeitė Valteris?

<i>Taškų sk.</i>	<i>Aprašymas</i>	<i>Pavyzdys</i>
2	Atsakyme nurodyti du tekstu pagrįsti aspektai. Gali būti nurodyti tokie pokyčiai: nepasitikintis → pasitikintis; baugštus → drąsesnis; liūdnas → linksmesnis.	<i>Kol nedirbo, Valteris buvo labai nepasitikintis savo jėgomis, nes aplinkiniai jo vengė. Gavęs darbą, Valteris pradėjo pasitikėti savo jėgomis, nes pasijuto svarbus.</i>
1	Atsakyme nurodytas vienas tinkamas aspektas, o kitas – nepagrįstas.	
0	Bet koks neteisingas atsakymas.	
0	Neatsakyta.	

7 klausimas. Kaip supratai tėvo žodžius, kad kostiumas grąžina Valteriui pasitikėjimą?

<i>Taškų sk.</i>	<i>Aprašymas</i>	<i>Pavyzdys</i>
1	Iš atsakymo aišku, kad pasitikėjimo priežastimi laikoma tai, jog Valterio, persirengusio kostiumu, niekas neatpažįsta, jis jaučiasi lyg kitas žmogus.	<i>Jis anksčiau bijojo išeiti į gatvę, o dabar jo niekas neatpažįsta. Valteris susitapatina su lokiu.</i>
1	Iš atsakymo aišku, kad pasitikėjimo priežastimi laikoma tai, kad Valteris pasijunta įvertintas, reikalingas kitiems.	<i>Gavęs darbą Valteris suprato, kad ir jis kažkam reikalingas.</i>
1	Kitas galimas teisingas atsakymas.	
0	Iš atsakymo neaiški pasitikėjimo priežastis.	<i>Jis apie nieką negalvojo.</i>
0	Neatsakyta.	

10.1 klausimas. Kaip jautėsi Valteris, kai iš jo atėmė lokio galvą?

<i>Taškų sk.</i>	<i>Aprašymas</i>	<i>Pavyzdys</i>
2	Atsakyme įvardyta, kad Valteris jaučiasi sutrikęs.	<i>Sutrikęs, sugniuždytas, prislėgtas...</i>
1	Išrašytas tinkamas teksto fragmentas.	<i>Nedrįsta išeiti į gatvę.</i>
0	Bet koks neteisingas atsakymas.	<i>Norėjo šaukti, bet negalėjo; jautėsi įniršęs.</i>
0	Neatsakyta.	

10.2 klausimas. Išrašyk sakinį, kuriuo vaizdžiai nusakyta Valterio savijauta po to, kai iš jo atėmė lokio galvą.

<i>Taškų sk.</i>	<i>Aprašymas</i>	<i>Pavyzdys</i>
1	Išrašytas tinkamas sakinys. Jis tūnojo lokenoj kaip koks sukriošęs kūdikis, sukaustytas riterio šarvais.	
0	Išrašyta kas nors kita	
0	Neišrašyta	

12 klausimas. Ką sumanė padaryti Fryda, kad padėtų Valteriui?

<i>Taškų sk.</i>	<i>Aprašymas</i>	<i>Pavyzdys</i>
1	Atsakyme aiškiai nusakytas Frydos sumanymas.	<i>Fryda sumanė slapta nupjauti lokio galvą nuo lokio kailio, kuris priklausė kambario šeimininkei, ir atiduoti ją Valteriui.</i>
0	Iš atsakymo neaiškus Frydos sumanymas.	<i>Fryda sumanė nudžiuginti Valterį.</i>
0	Neatsakyta.	

13 klausimas. Apsakymo pabaigoje rašoma, kad šeima nuėjo krautis daiktų. Paaiškink, kodėl jie taip elgiasi?

<i>Taškų sk.</i>	<i>Aprašymas</i>	<i>Pavyzdys</i>
2	Atsakyme paaiškinta priežastis, numanoma iš teksto, ir aiškiai suformuluota.	<i>Jie suprato, kad šeimininkė tuoj susivoks, iš kur Valteris gavo lokio galvą, ir supykusi dėl to juos išvarys</i>
1	Atsakyta labai apibendrintai.	<i>Jie išsikrausto kitur.</i>
0	Atsakyta neteisingai.	<i>Šeimininkė juos išvarė.</i>
0	Neatsakyta.	

SKAITYMAS – 2

Birutė Baltrušaitytė

Grįžimas į Trakus

1

Niūrūs ir pikti grįžo vyrai iš karo.

Algirdas ir Kęstutis buvo nuvedę pulkus prie Aistmarių, kur kryžiuočiai vis statė ir stiprino savo mūro pilis. Ten plytėjo senovinė sembų žemė, garsėjusi gintarais. Žemė tebėr, ir bangos vis dar išplauna gintarų, bet sembai jau pavergti. Jie lenkia nugaras statydami svetimas pilis, jie braukia prakaitą, plušdami laukuose. O kam atiteks grūdai? – piliai ar tiems... su kryžiais ant baltų apsiaustų!

Vytautas viską žinojo. Gal tas jaunikaitis, kursai suriko, išplėtęs dideles mėlynas akis, buvo ne kas kitas, o sembas?! Turbūt. Jisai šaukė: Nekirsk! Esu iš tavo gent...” Vėjas prarijo paskutinį skiemenį. Vytautas kirto. Lyg kažko išsigandęs šoko žirgas aukštyn. Vytautas vos išsilaikė balne. “Ei!” – sušuko pusbrolis Jogaila. Ką reiškė tas “Ei!” – saugokis, ar?... Vytautas nežinojo. Jogaila buvo už jį vyrėlesnis ir stengdavos tą parodyt. Gal “Ei!” reiškė: “Vaikėze, žiūrėk aukščiau nosies!...”

Pikti jie grįžo atgal. Krito šlapias vasario sniegas. Niūrios pasitikdavo girios ir suglausdavo už jų savo juodus sparnus. Žvėrys bėgo slėptis į pašalius... Ei! – vos nesuriko Vytautas, nes kažkas šmėstelėjo proskynoje. Vytautas mėgo medžioklę: ringuoja ragai, skardena trimitai, lekia žirgai. Skuodžia medžiokliniai šunys. Kvepia aitrių arklių, šunų ir vyrų prakaitu... Tačiau dabar – negalima. Niūrūs grįžta vyrai iš karo.

Pralaimėjo. Krito kryžieiviai, bet ir lietuvių daug krito. Vieni žirgai liko gyvi ir blaškėsi, apimti siaubo, kitų žirgai krito mūšio lauke.

Tėvas pirmąsyk paėmė jį į tokį karą. Tarė: “Vyras esi, visko turi išmokti. Žiūrėk savo akimis. Tikėk savo rankomis. Vyras esi”.

Žmonės sakydavo, kad jo akys kaip motinos. Iškeliaujant motina jį apkabino, bet neperžegnojo. Jogailos motina visuomet peržegnodavo sūnų. Juk ji išpažino Kristų. Vytauto motina, Birutė Vidmantaitė, tebebuvo pagonė. Ji nekeikdavo ir nepeikdavo svetimų papročių bei tikėjimo, bet tvirtai laikėsi tik savojo tikėjimo. “Mano tėviškė Žemaičius”, – žvelgdavo virš žalzganų Trakų ežero vandenų, pro aukštus pilies kuorus – tolyn ir tolyn, tenlink, kur buvo Žemaitija, ir Vytautui atrodydavo, kad visi žemaičiai yra motinos broliai, kad visi panašūs į ją.

Lietuvių kariai grįžo namo. Buvo vasaris ir anksti pradėdavo temti. Jie daug sykių kūreno laužus, kepė ant ugnies mėsą. Vytautui ėjo dvidešimtieji metai.

2

Kai sužvango grandinės, nusileido pakabinamas tiltas ir raiteliai įjojo į Trakų pilies kiemą. Vytautas pamatė motiną. Ji stovėjo moterų būry, gal kiek pasidavusi priekin. Vienos moterys kėlė rankas į dangų, klykė ir raudėjo, kitos džiūgavo, išvydusios gyvus ir sveikus saviškius. O daug sūnų, brolių ir vyrų nesugrįžo. Birutė nei verkė, nei džiaugė. Kunigaikštienė nepuolė nei prie vyro, nei prie sūnaus. Matė juos esant karių priešaky. Gyvus. O antai ir sesuo Ringailė. Rodos, Vytautas tik pirmąsyk pamatė jos laibą, dar vaikišką kaklą. To negalėjo būti, nes Ringailė gaubėsi stora skepeta. Viršum ežero tvyrojo rūkas.

Menėje Vytautas susitiko mokytoją – seną, prakaulų kryžiuotį. Anais metais jis mokė Vytautą rašto, mokė skaityti lotyniškus ir vokiškus pergamentus. Pusbrolis Jogaila tuomet kreivai šypsodavos – girdi, kam tie raštai? Visas karo mokslas – kalavijas ir žirgas... Tuomet mokytojas

kietai sučiaupdavo plonas lūpas. Syki, kai taip atsitiko, jis oriai patylėjo, o paskui lygiai taip pat oriai atsakė:

- Kunigo sūnau, mokslas yra išminties vartai.
- Vartai? – nesusigaudė Jogaila.
- ... tik ne kiekvienas juos atverti geba, – tęsė senis.

Ir dabar mokytojas atrodė niūrus, koks jis tankiai būdavo, bet Vytautui dingtelėjo, kad vokiečio pasisveikinime pasigirdo džiaugsmo gaida. Lietuviai pralaimėjo... Tie pasipūtėliai... Vytautas nejučia atsitraukė atatupstas, suraukė kaktą.

– Kas atsitiko, sūnau? – Birutė pastebėjo jo sumaištį, buvo jau betiesianti ranką (apkabinti?), bet tučiuojau nuleido.

– Nieko, – atsakė jis. Paskui žengė kelis ryžtingus žingsnius motinos link ir stipriai ją apkabino.

- Mama, – prabilo jis. – Aš turbūt nukoviau gentainį. Sembą...
- Dievai dovanos tau, – ramiai atsakė ji. – Juk tu neatskyrei jo nuo kryžievių...
- Jisai kažką šaukė, tiktai aš nebeišgirdau...

Sunkus kario gyvenimas, galvojo Birutė. Gimęs iš motinos, jis žudo kitų motinų sūnus. Anoji motina, matyt, dabar rauda. Sembų pakrantėj tokie pat gintarai kaip ir prie Palangos...

– O kam jis nuėjo tarnauti vokiečiams? – piktai šūktelėjo Vytautas. Suspaudė kardo rankeną. Plonas Ringailės kakliukas ištįso, paskui palinko į brolio pusę. Ji buvo panaši į smilgą.

– Gal ir tu jiems tarnausi, kaip aure tavo vyresnysis brolelis Butautas, – įgėlė Jogaila, eidamas pro šalį. Ir kaip anas čia atsidūrė?... Motina ir sesuo atšlijo nuo jo.

Vytautas rūsčiai dėbtelėjo į Jogailą ir vėlei suspaudė kardo rankeną. Vienintelis priešas – kryžiuočiai, ir Vytautas visa jauna širdimi nekenė jų. O nukautasis sembas tarsi buvo šalia, lyg jis būtų virtęs plonu, panašiu į smilgą Ringailės kaklu...

Kęstutį ir Algirdą apstojo seniai, kurie jų laukė pilyje. Susėdę ant ažuolinių suolų vyrai ginčijosi, tarėsi. Prietemoj blykčiojo žalvarinės segės. Nuo apdarų sklido senas kaip pasaulis laužo dūmų ir prakaito kvapas. Jis maišėsi su tyru vaškinių žvakių bei židiny spragsinčių malkų kvapu. Blykčiojo kalavijai, sukabinti ant menės sienų.

– Prieik! – paliepė sūnui Kęstutis.

Vytautas priėjo prie senių. Jis pasijuto lygus su visais. Vėlei sugrižo stiprybė. Vyrai kalbėjos išminties kalba, o be išminties tau nenusiseks joks žygis.

Tada ir nusprendė – kitąsyk reikės pasiūsti su pulkais Vytautą, – jis turės laimėti.

1. Kas yra pagrindinis veikėjas?

- A Jogaila.
- B Vytautas.
- C Birutė.
- D Mokytojas kryžiuotis.

2. Apie kieno kovas tekste kalbama?

- A Lietuvių ir rusų.
- B Lietuvių ir kryžiuočių.
- C Prūsų ir lietuvių.
- D Sembų ir lietuvių.

3. Kur buvo savo vyrus nuvedę Algirdas ir Kęstutis?

- A Į Žemaitiją.
- B Į Trakus.
- C Į buvusias sembų žemes.
- D Į Kuršių žemes.

4. Kodėl vyrai grįžo pikti ir niūrūs?

- A Pralaimėjo mūšį.
- B Nepasisekė medžioklė.
- C Sušalo kelyje.
- D Neturėjo maisto.

5. Kodėl tėvas Vytautą pasiėmė į karą?

6. Kodėl Birutė neperžegnojo išjojančių vyrų?

- A Nes taip nederėjo elgtis kunigaikštieni.
- B Nes to nenorėjo patys vyrai.
- C Nes netikėjo tokio palaiminimo galia.
- D Nes buvo labai drovi moteris.

7. Ko ilgėjosi Vytauto motina?

- A Aukštų pilies kuorų.
- B Trakų ežero vandeni.
- C Žemaitijos.
- D Senų papročių.

8. Kokius mokytojo žodžius prisiminė Vytautas?

- A Apie tai, kaip sunku mokytis.
- B Jog mokslas – išminties vartai.
- C Jog kario mokslas – kalavijas ir žirgas.
- D Kad svarbiausia – lotyniški ir vokiški pergamentai.

9. Kodėl Vytauto mokytojas galėtų džiaugtis lietuvių pralaimėjimu?

- A Nes mokytojas pyksta, kad Jogaila nesupranta jo išminties.
- B Nes mokytojas mano, kad kariauti neišmintinga.
- C Nes mokytojas nori, kad Vytautas mokytųsi, o ne kariautų.
- D Nes mokytojas yra kryžiuotis.

10. Kodėl Vytautas pasako motinai nušovęs sėmbą?

- A Nori pasigirti.
- B Bijo keršto.
- C Jaučiasi sutrikęs.
- D Bijo dievų.

11. Kas norėta pasakyti sakiniu „Sėmbų pakrantėj tokie pat gintarai kaip ir prie Palangos“?

- A Kad gintaras visur atrodo vienodai.
- B Kad abi žemės – lietuvių ir sėmbų – turi jūros pakrantę.
- C Kad sėmbai ir lietuviai – giminiškos gentys.
- D Kad gintarai renkami jūros pakrantėje.

12.1. Kaip sutaria Vytautas ir Jogaila?

12.2. Nurodyk dvi situacijas iš teksto, kurios pagrįstų Tavo nuomonę.

1.

2.

13. Kas sugražina Vytauto pasitikėjimą savimi?

- A Išmintingos kalbos.
- B Tėvo pakvietimas.
- C Pokalbis su motina.
- D Laužo kvapas.

14. Ko, vyrų nuomone, labiausiai reikia, kad žygis pasisektų?

- A Išmintingo vado.
- B Daug karių.
- C Gerų žirgų.
- D Gerų ginklų.

15. Kokia būdo savybė padės Vytautui laimėti?

VERTINIMO INSTRUKCIJA – 2

Klausimai su pasirenkamaisiais atsakymais

Klausimo numeris	1	2	3	4	6	7	8	9	10	11	13	14
Teisingas atsakymas	B	B	C	A	C	C	B	D	C	C	B	A

Atvirojo atsakymo klausimai

5 klausimas. Kodėl tėvas Vytautą pasiėmė į karą?

<i>Taškų sk.</i>	<i>Aprašymas</i>	<i>Pavyzdys</i>
2	Atsakyme savais žodžiais, išsamiai suformuluota priežastis.	<i>Tėvas paėmė Vytautą į karą, kad šis daug išmoktų, viską pats patirtu, įgytų pasitikėjimo, išmoktų kovoti.</i>
1	Išrašyta tinkama citata.	<i>Vyras esi, visko turi išmokti. Žiūrėk savo akimis. Tikėk savo rankomis.</i>
1	Nurodytos ne visos priežastys.	<i>..kad Vytautas išmoktų kariauti.</i>
0	Bet koks neteisingas atsakymas.	<i>..nes Vytautas labai norėjo kariauti. ..kad Vytautas, tėvui mirus, galėtų perimti valdžią.</i>
0	Neatsakyta.	

12. 1 klausimas. Kaip sutaria Vytautas ir Jogaila?

<i>Taškų sk.</i>	<i>Aprašymas</i>	<i>Pavyzdys</i>
1	Atsakyme įvardyta, kad Vytauto ir Jogailos santykiai įtempti. Moksleiviai gali vartoti įvairius žodžius.	<i>Jie nekaip sutaria.</i>
0	Bet koks neteisingas atsakymas.	<i>Vytautas nenori pagalbos iš Jogailos, nes šis už jį vyresnis, ir todėl Vytautas pyksta. Jie nekentė vienas kito Buvo labai geri draugai</i>
0	Neatsakyta	

12. 2 klausimas. Nurodyk dvi situacijas iš teksto, kurios pagrįstų Tavo nuomonę.

<i>Taškų sk.</i>	<i>Aprašymas</i>	<i>Pavyzdys</i>
4	Atsakyme nurodytos 2 situacijos ir jos aiškiai aprašytos.	1. Kai Vytautas vos neiškrito iš balno, Jogaila sušuko „Ei“. Vytautui atrodo, kad pusbrolis taip pasakydamas galėjo norėti pasišaiptyti. 2. Jogaila, norėdamas įgelti Vytautui, primena jam brolio išdavystę.
3	Atsakyme nurodyta tik viena situacija ir ji aiškiai aprašyta.	Jogaila norėjo pasišaiptyti
3	Atsakyme nurodyta viena aiškiai aprašyta tinkama situacija, kita – netinkama.	1) Jogaila, norėdamas įgelti Vytautui, primena jam brolio išdavystę. 2) Jogaila niekino mokslą.
2	Atsakyme pateikiami du teksto fragmentai, nurodantys tinkamas situacijas.	Vytautas rūščiai dėbtelejo į Jogailą. Įgėlė Jogaila eidamas pro šalį.
1	Atsakyme pateikiamas vienas teksto fragmentas, nurodantis tinkamą situaciją.	Ei,- sušuko Jogaila,- žiūrėk aukščiau nosies.
0	Bet koks neteisingas atsakymas.	Pikti jie grįžo namo. Mano tėviškė – Žemaičiuos.
0	Neatsakyta.	

15 klausimas. Kokia būdo savybė padės Vytautui laimėti?

<i>Taškų sk.</i>	<i>Aprašymas</i>	<i>Pavyzdys</i>
1	Atsakyme nurodyta tinkama savybė – išmintis, išmintingumas.	
1	Atsakyme nurodyta tinkama savybė šalia nurodyta ir daugiau tekstu pagrįstų savybių.	Išmintingas ir drąsus, sumanus...
0	Atsakyme nurodytos kitos savybės, bet nepaminėtas išmintingumas.	Drąsa ir atkaklumas.
	Bet koks neteisingas atsakymas.	Moka medžioti. Moka kariauti. Vytautas laimėtų, jei būtų piktesnis.
0	Neatsakyta	

I. Šabaršovas

Šokiai ant korių

1 Svarbiausia bičių bendravimo priemonė – tam tikri kūno judesiai ant korių, vadinamieji „šokiai“. Iš tikrųjų šie judesiai, kaip ir tikrame šokyje, yra ritmiški, kartojamos tam tikros figūros, gana ryškūs posūkiai, perbėgimai, sukimasis. Tik jie atliekami be muzikos. Seni pastabūs bitininkai tokį vabzdžių elgesį vadino šokiu. Manoma, kad bitės šoka iš džiaugsmo, kai medunešis geras ir lizdas pripildomas šviežio kvepiančio medaus. Beje, tokiu šokiu susidomi greta esančios bitės. Juk bitė šoka ne sau, o stebėtojoms. Ir šios netgi bando mėgdžioti šią linksmą energingą bitę, kartoti jos judesius ir pilvelio virpinimą.

2 Paaiškėjo, kad šokanti bitė tokiais judesiais perduoda savo seserims tam tikrą informaciją, naujas ir gana svarbias žinias. Be to, šią judesių kalbą, šokio figūrų simbolius puikiai supranta bitės, aplink kurias šokėja šoka. Jos tarytum kalbasi viena su kita. Viena šokiu pasakoja, kad rado daug žydinčių augalų, ir šaukia ten bites, o tos, kurios įdėmiai stebėjo jos judesius, nelaukdamos šokio pabaigos, palieka korius ir skrenda prie nektaro arba žiedadulkių telkinio. Be vadovo, neklaidžiodamos, prisimindamos tik tai, ką „papasakojo“ šokanti bitė žvalgė, ją randa.

3 Daugybe bandymų nustatyta, kad gestų kalba žvalgė gali nurodyti gausaus maisto šaltinio vietą, pranešti netgi nuotolį iki jo, nustatyti ir nurodyti nektaro ir žiedadulkių kiekį.

4 Šokyje galima atskirti raidės „C“, arba pjautuvo pavidalo; zigzagines, vinguriuojančias, apskritimines, primenančias raidę „O“; kilpų pavidalo, labai panašias į skaitmenį „8“ figūras. Atrodo, tartum bitės pažįsta abėcėlę bei skaitmenis ir jais pasakoja šeimai apie pačius svarbiausius reikalus.

5 Kol kas iššifruoti svarbiausi bičių apskritimo ir aštuonetuko šokiai. Gičių šokių aikštelė - ne horizontalus paviršius, o status korys. Apskritimo šokis šokamas, kai atstumas iki žydinčio masyvo ne didesnis kaip 100 m nuo avilio, o aštuonetuko – kai reikia skristi toliau. Atrodytų, bitės turi įtaisytus skaitiklius, kaip taksi, be to, labai tikslūs. Kuo daugiau nektaro žydinčiame masyve, tuo energingesni ir gyvesni šokiai. Jeigu aštuoniukė šokama ramiai ir lėtai, tarytum šokėja pavargusi, bitės žiūrovės supranta – nektaro reikia skristi toli.

6 O kaip žvalgė praneša skridimo kryptį? Pasirodo, jos orientyras yra saulė. Bitėms ji visada padeda. Juk jos gerai mato ultravioletinius spindulius, vadinasi, saulę mato net tada, kai ją dengia debesys. Jeigu šokis nukreiptas aukštyn, vadinasi, reikia skristi nuo avilio saulės kryptimi; jeigu žemyn, tai į priešingą pusę nuo jos; jeigu į kairę, tai nuo saulės į kairę; jeigu į dešinę, tai ir skristi reikia nuo saulės į dešinę. Bet juk saulė nestovi vietoje. Ir bitės, mažosios astronomės, į tai atsižvelgia, daro pataisas, keičia saulės kampą ir tiksliai, kaip pagal kompasą, nurodo skridimo kryptį. Štai kaip detalai ir tiksliai sugebėjo iššifruoti mokslininkai bičių šokio figūrų prasmę.

1. Kokia yra svarbiausia bičių bendravimo priemonė?

- A Skraidymas.
- B „Šokiai“.
- C Dūzgimas.
- D Lietimasis antenomis, liežuvėliais.

2. Kodėl bičių judesiai buvo pavadinti „šokiais“?

3. Kodėl „šoka“ bitės?

- A Kad pasidžiaugtų geru medunešiu.
- B Kad daugiau prineštų medaus.
- C Kad patiktų kitoms bitėms.
- D Kad perduotų informaciją.

4. Kiek atskirų bičių „šokių“ figūrų nurodyta 4 pastraipoje?

- A. 3.
- B. 5.
- C. 8.
- D. 7.

5. Kokius 3 dalykus bitė žvalgė nurodo gestų kalba?

1. _____

2. _____

3. _____

6. Nuo ko priklauso, kokį „šokį“ – apskritimo ar aštuonetuko – pasirenka bitės?

- A Nuo atstumo iki nektaro šaltinio.
- B Nuo korio, ant kurio šokama.
- C Nuo oro sąlygų.
- D Nuo bičių šeimos sveikatos.

7. Nurodyk du dalykus, kuriuos praneša bitė, šokdama energingą aštuonetuko „šoki“.

1. _____
2. _____

8. Kokį „šoki“ šoks bitė, norėdama pranešti apie už 50 m. esantį daug nektaro turinčių augalų lauką?

- A** Ramų ir lėtą aštuonetuko „šoki“.
- B** Energingą aštuonetuko „šoki“.
- C** Ramų ir lėtą apskritimo „šoki“.
- D** Energingą apskritimo „šoki“.

9. Kodėl bitės vadinamos „mažosiomis astronomėmis“?

- A** Nes susikalba ženklais.
- B** Nes yra labai darbščios.
- C** Nes orientuojasi pagal saulę.
- D** Nes labai daug skraido.

10. Argumentuok, kodėl tau buvo įdomus ar neįdomus šis tekstas.

11. Kaip manai, kam skirtas šis tekstas?

- A** Mokslininkui, tyrinėjančiam bičių kalbą.
- B** Bitininkui verslininkui.
- C** Šokių mokytojui.
- D** Jaunuoliui, besidominčiam gamtos pasauliu.

VERTINIMO INSTRUKCIJA – 3

Klausimai su pasirenkamaisiais atsakymais

Klausimo numeris	1	3	4	6	8	9	11
Teisingas atsakymas	B	D	A	A	D	C	D

Atvirojo atsakymo klausimai

2 klausimas. Kodėl bičių judesiai buvo pavadinti “šokiais”?

<i>Taškų sk.</i>	<i>Aprašymas</i>	<i>Pavyzdys</i>
2	Išsamiai paaiškinta, kuo tie judesiai panašūs į šokius: paminėtas ritmiškumas, tam tikrų figūrų kartojimas.	<i>Nes tie judesiai primena šokius, kuriuos šoka žmonės. Jie yra ritmiški, kartojamos tam tikros figūros, gana ryškūs posūkiai, perbėgimai, sukimasis.</i>
1	Kaip priežastis nurodyta bičių judesių ir žmogaus šokių panašumas.	
1	Kaip priežastis nurodyti tam tikri bičių judesiai.	
0	Bet koks neteisingas atsakymas.	<i>Bitės perduoda savo seserims tam tikrą informaciją.</i>
0	Neatsakinėta.	

5 klausimas. Kokius tris dalykus bitė žvalgė nurodo gestų kalba?

<i>Taškų sk.</i>	<i>Aprašymas</i>	<i>Pavyzdys</i>
3	Nurodo 1) maisto šaltinio vietą 2) atstumą (nuotolį), 3) nektaro kiekį.	
2	Nurodyti 2 dalykai.	
1	Nurodytas 1 dalykas.	
0	Bet koks neteisingas atsakymas	
0	Neatsakinėta.	

7 klausimas. Nurodyk du dalykus, kuriuos praneša bitė, šokdama energingą aštuonetuko šokį?

<i>Taškų sk.</i>	<i>Aprašymas</i>	<i>Pavyzdys</i>
2	1) Kad reikia skristi daugiau nei 100 metrų, 2) Kad masyve daug nektaro.	
1	Nurodytas vienas teisingas aspektas, o kitas neteisingas arba nenurodytas.	
1	Nurodyti abu aspektai, bet nepakankamai konkretūs.	
0	Bet koks neteisingas atsakymas.	
0	Neatsakinėta.	

10 klausimas. Argumentuok, kodėl tau buvo įdomus ar neįdomus šis tekstas.

<i>Taškų sk.</i>	<i>Aprašymas</i>	<i>Pavyzdys</i>
2	Atsakyme nurodyti du argumentai.	<i>Šis tekstas man buvo įdomus, nes sužinojau daug naujo apie bites. Nepatiko, nes tekstas buvo truputį neaiškus.</i>
1	Atsakyme nurodytas vienas argumentas.	
0	Atsakymas neargumentuotas.	<i>Man šis tekstas patiko, nes mane sudomino. Man šis tekstas patiko, nes buvo įdomus.</i>
0	Neatsakinėta.	